

Länstyrelsen
Gävleborg

Yttrande

1 (5)

Datum
2022-11-07

Ärendebeteckning
500-5083-2022

Miljödepartementet
c/o Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Yttrande över klimaträtsutredningens slutbetänkande "Rätt för klimatet" (SOU 2022:21)

Beskrivning av ärendet

Klimaträtsutredningens slutbetänkande redovisar förslag till ändringar av lagstiftningen inom tre delområden: främja bidrag till klimatomställningen, underlätta byggande av elnät och ett transporteffektivt samhälle.

Länstyrelsen Gävleborg har beretts möjlighet att yttra sig över utredningens förslag.

Yttrande

Länstyrelsen ställer sig positiv till de förslag på ändringar som klimaträtsutredningen förslår. Länstyrelsen ser positivt på utredningens ansats att ta ett brett grepp för att underlätta elnätsutveckling i linje med de elektrifieringsambitioner som följer av klimatomställningen. Det är dock viktigt att myndigheter som är berörda av dessa förändringar, exempelvis Länstyrelsen, tillförs resurser för att kunna utföra tillkommande uppdrag.

Nedan följer länstyrelsen synpunkter inom respektive delområde.

DEL I Främja bidrag till klimatomställningen

4.1 En klimatanpassad platsvalsregel

Länstyrelsen tillstyrker förslaget.

Länstyrelsen ser positivt på att klimataspekten tydliggörs i 2 kap 6§ MB (platsvalsregeln) då det tydliggör att klimataspekten ska tas hänsyn till vid lokaliseringsprövning.

Länstyrelsen ser dock frågan om bedömning av klimatpåverkan som svår och att ny vägledning är en förutsättning för att lagändringen ska få önskad effekt. Länstyrelsen ser även förutom nämnda vägledning att det kan finnas behov av utbildningar inom området.

4.2 Bedömning av en ny avvägningsregel i 2 kap. miljöbalken

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att inte gå vidare med förslagen rörande en ny avvägningsregel. Länsstyrelsen kan inte se hur den föreslagna avvägningsregeln förhåller sig till påverkan på den lokala miljön och människors hälsa. Länsstyrelsen ser att det finns svårigheter med avvägningsregeln och är därav positiv till att den inte införs.

4.4 Bedömning av att föra in klimat i 3 kap. miljöbalken

Länsstyrelsen delar utredningens slutsats att det inte är lämpligt att ge klimatintresset samma typ av företräde som totalförsvaret enligt 3 kap. 10 § miljöbalken.

4.5 Bedömning av möjligheten att väga klimat mot miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. MB samt skydd av områden och biologisk mångfald enligt 7 och 8 kap. MB

Länsstyrelsen delar utredningens slutsats att det varken är lämpligt eller möjligt att skapa ett större rättsligt utrymme för att väga in klimat i Miljöbalken i relation till miljö kvalitetsnormer eller att driva försvagningar av till exempel skyddet för fåglar eller andra arter i EU:s naturvårdsdirektiv. Om en sådan ändring hade genomförts ser Länsstyrelsen en risk att det skulle kunna få negativa konsekvenser inom andra viktiga områden genom att till exempel biologisk mångfald, oavsiktligt prioriteras ner.

DEL II Underlätta byggande av elnät

6.2 Elnät i planering

Länsstyrelsen stödjer förslagen i sin helhet och ser positivt att länsstyrelserna får en tydligare roll med att ta fram regionala underlag för elnätsutveckling. Det är lämpligt att, så som föreslås, en särskild utredning tillsätts för att närmare konkretisera dessa insatser.

6.2.1 Energi- och klimatplanering ska ses över

Länsstyrelsen instämmer i förslaget om att regeringen ska tillsätta en utredning som ska analysera hur energi och klimatplanering bör struktureras och samordnas på ett tydligare sätt än i dag. Det är positivt att länsstyrelsernas samordningsroll förtydligas och ges utrymme att arbeta mer aktivt med planeringsunderlag inom energi och klimat.

6.2.2 Stärkt vägledning för fysisk planering

Det är positivt att vägledningen kring plan och bygglagen ses över för att underlätta den fysiska planeringen gällande elnät.

6.2.3 Uppdaterade områden av riksintresse för energidistribution

Vi instämmer i förslaget om utpekande av mark- eller vattenområden som är av riksintresse för energidistribution ska prioriteras av Energimyndigheten.

6.3 Tydligare prövning av linjekoncessioner

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen. Det är bra att omfattningen av olika lämplighetsbedömningar förtydligas. Länsstyrelsen ser positivt på förslaget till uppdrag om att förtydliga Länsstyrelsens vägledande roll under prövningsprocessen. Länsstyrelsen ser också positivt på förslaget att ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram vägledning om hur skydd för fåglar ska beaktas i samband med linjekoncessioner och byggande av kraftledningar.

6.3.1 Lämplighetsbedömningens omfattning klargörs

Det är positivt att lämplighetsprövningens omfattning ska tydliggöras och avgränsas genom att det införs en bestämmelse i 2 kap. 12 a § ellagen som anger när en starkströmsledning anses vara lämplig från allmän synpunkt.

6.3.4 Miljöprövningen underlättas genom ökad vägledning

Det är positivt att Länsstyrelsernas roll förtydligas med en utredning gällande avgränsningssamråd och prövningen av elledningar som kräver linjekoncession. Det är bra om länsstyrelsen kan underlätta lokaliseringssamtal och effektivisera samråd samt förtydliga länsstyrelsens bevakning av biotop- och strandskydd i samrådsprocessen.

Det är positivt att Naturvårdsverket föreslås ges uppdraget att ge vägledning om påverkan på fåglar av olika typer av elledningar samt vilka skyddsåtgärder som kan vara miljömässigt motiverade.

6.4 Bedömningen av luftledning respektive kabel vid linjekoncession

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget på formulering avseende 17a§ i Ellagen. Länsstyrelsen ser positivt på att ramarna för att bygga luftledning eller markkabel förtydligas, liksom hur frågan ska utredas under koncessionsprövningen.

Vad avser förslagen ändring av förordningen (2021:808) om nätkoncessioner vill Länsstyrelsen framhålla vikten av att frågor om hushållning av mark- och vattenresurser av betydelse för de areella näringarna ingår bland de miljöfrågor som utreds och i det enskilda fallet kan leda till att markkabel prioriteras före jordkabel.

6.5 Förhandsbesked om en anläggnings lämplighet

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att förhandsbesked för linjekoncessioner införs.

6.5.1 Förhandsbeskedets omfattning

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget om införandet gällande den nya paragrafen 2 kap. 12 b § Ellagen som anger att den som avser att ansöka om nätkoncession för linje får ansöka om förhandsbesked avseende om ledningen uppfyller kraven för allmän lämplighet enligt den nya lagen.

6.5.2 Förhandsbeskedets verkan vid koncessionsprövningen

Länsstyrelsen ser det som viktigt att ett positivt förhandsbesked inte påverkar miljöprövningen med syfte att kringgå miljöbalkens krav. Det är positivt att en ansökan om nätkoncession kan få avslag om den sökta ledningen inte är förenlig med miljöbalkens krav.

6.6 Undantag från vissa förbud

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen om att kraftledningar som byggs med linjekoncession undantas från skyldighet att söka dispens från strandskydd och biotopskydd. Det är positivt att utredningen föreslår tillägget att förbuden inom ett biotopskyddsområde inte gäller byggande och underhåll av starkströmsledningar med nätkoncession för linje enligt Ellagen.

Det är positivt att en ny fjärde punkt i 7 kap. 16 § Miljöbalken, om att förbuden inom ett strandskyddsområde inte ska gälla för byggande och underhåll av starkströmsledningar med nätkoncession för linje enligt Ellagen, läggs till. Förslaget följer samma modell som redan gäller för väg- och järnvägsplaner vilka kan ses som ett gott exempel. Att naturfrågorna hanteras samtidigt som andra frågor och inte blir ett dispensförfarande i efterhand anser Länsstyrelsen är rimligt.

Länsstyrelsen vill dock påpeka att det behöver säkerställas att det som idag kräver dispenser kommer hanteras på rätt sätt under koncessionen så att mängden skyddad natur inte minskar.

Länsstyrelsen understryker vikten av att de värden som strand- och biotopskydden behandlar omsorgsfullt utreds inom ramen för koncessionsprövningen. Det finns behov av att utveckla och införa villkorsskrivningar gällande undantaget om strandskydd med koppling till skötsel och underhåll av kraftledningsgatan.

DEL III Transporteffektivt samhälle

8.6 Länsstyrelsens roll i fysisk planering

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag om att verka för ett mer transporteffektivt samhälle. Länsstyrelsen delar utredningens syn att frågan om transporteffektivitet behöver komma upp i tidiga skeden av planprocessen kring ÖP och DP, framför allt i översiktsplaneringen där grundens läggs för kommande samhällsbyggnadsutveckling.

Länsstyrelsen anser dock att det inte är lämpligt att införa den nya punkten nr. 5 i 3 kap. 16 § PBL gällande vad Länsstyrelsens granskningsyttrande ska behandla. Punkten stämmer inte med de ändringar som gjordes i PBL så sent som 1 april 2020. Då fördes ordet ”enbart” in i paragrafen, vilket innebär att länsstyrelsens granskningsyttrande enbart ska innehålla Länsstyrelsens syn på hur översiktsplanen förhåller sig till frågor som omfattas av Länsstyrelsens tillsyn enligt PBL (överprövningsgrunderna). Länsstyrelsen instämmer i utredningens slutsats att transporteffektivitet inte bör läggas till som en överprövningsgrund. Det skulle bli svårt att tillämpa och vara alltför ingripande mot kommunerna.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor på telefon 010 - 225 10 00 eller via e-post gavleborg@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 5083-2022 i ämnesraden för e-post.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Per Bill med miljötillsynshandläggare Gunnar Hägg som föredragande.

I beslutet har även Christoffer Carstens från enheten för hållbar utveckling, Hans-Erik Hansson från enheten för kulturmiljö, Anna Jansson från enheten för naturprövning och biologisk mångfald samt Maria Andersson från enheten för samhällsplanering deltagit.